

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

TIDSKRIFT FÖR FRI DISKUSSION.

Döm ingen ohörd. ☉ Genom skäl och motskäl bildas öfvertygelser. ☉ Fri talan.

N:o 7.

Ansvarig utgifvare och
redaktör:
Alma Breinholm-Åkermark.

1 April

Pris: Kr. 3,50 pr år.
Tredje årgången.

1888.

En tidens sjukdom i belysning af tidens diktning.

af *Alb. S.*

Vår generation lider en betänklig brist på verklig lifslust, det är något utlevadt och förtorkadt i dess själslif. Ungdomen mister alltför snart sitt »möjlighetsvärde», förmågan af fulla varma stämningar, klara, friska tankar och fasta beslut. Och det är en följd af tidens sjukdom som heter reflexionssjuka, öfvermedvetenhet.

I allt vårt tänkande, kännande och handlande spelar det omedvetna, det utan vår vilja och vetskap i oss inneboende, största rolen. Viljan når sitt högsta resultat, om den så att säga objektiva, inom oss befintliga potentiella energin får hoppa sig till sitt högsta mått utan våra afsigtliga försök att påskynda eller underhjelpa. I ett sundt själslif är känslan varm och tanken kall, båda lika omedelbara. Går känslans utveckling genom reflexionens område, söker man skrufva upp stämningen, fryser den; eldas reflexionen af känslan in-

flammerar den och blir osund. Njutningens fullhet beror väsentligen på medvetenhetens ringa mått.

Reflexionssjukans skadliga, dödande inflytande är kanske störst på den rena känslans, det sensitiva området. Och det gäller härvid en psykologisk lag, att njutningens intensitet står i omvänt förhållande till reflexionen i densamma och särskildt att i mån af upprepning sjelfva njutningen sjunker i samma grad som reflexionen stiger.

Ett par exempel! Barnet erfar en oblandad njutning af ljudet från sin skallra. Vi som ofta hört dylika ljud och haft tillfälle att jämföra dem med andra erfara deraf intet behag, tvärtom. — Vid åskådandet af ett konstverk når vår njutning sin höjd; om vi rentaf gå upp i åskådandet; reflexionen och medvetenheten smular sönder den behagliga stämningen. — Härmed sammanhänger ock den

effekt allt oafslutadt frambringar t. ex. en ros, som tittar fram mellan löf, till hälften dold; den når ej sin verkan genom blott kontrastverkan, mellan de gröna bladen och den röda rosen, utan mest derigenom att medvetandet ej kan tränga in i detaljerna, reflexionen hämmas och intagar en liksom afvaktande position medan den rent sensitiva stämningen brusar fram.

I alla dessa fall har det visat sig för njutningens fullhet bäst, att reflexionen inskränkts till ett minimum. När en individ nu lider af reflexionssjuka, öfvermedvetenhet, resonerar och reflekterar han öfver känslan i stället för att helt gå upp i den, njutningen passerar reflexionen och förfrysar. Men njutning vill släktet ha. Och så blir det en rastlös jagt efter de mest raffinerade nöjen, en fruktdös jagt.

Litteraturen afspeglar tidslýnnet. Det är därför ingen tillfällighet att vår reflexionssjuka tids diktning alltmer tycks vilja gå upp i psykologisk analys. Diktaren är ej längre, hvad jag skulle vilja kalla syntetiker, han samlar ej spridda drag från flera individer för att framställa en representant för en hel klass, han fäster sig ej vid om hans figurer äro vanliga, blott de äro möjliga, han är analytiker, fäster sig vid individen och uppsöker med förkärlek egendomliga fall, dem han lägger under mikroskopet och dissekerkniven, för att spåra stämningens omärkligaste skiftningar, sjäslifvets doldaste rörelser och orsakerna dertill.

Det är tydligt, att en så reflekterad konst med förkärlek skall söka reflekterade individer till föremål. Också se vi öfver allt i litteraturen denna seklets helsot afspeglad, gång på gång återfinna vi samma typ, representanten för en döende generation, visserligen i olika milieu och belysning alltefter diktarens literära kynne.

Lazare Chanteau i Zolas »Joie de vivre» är typisk i mer än ett afseende för denna degenererade kulturprodukt, den öfverreflekterade. Han kan ej hysa en fullblodig känsla, en sjudande passion, han är för matt och för medveten, hans skiftande stämningar och infall bli alla ofruktbara, emedan de ej äro utsprungna ur någon verksamhetslust. Hans reflexionssjuka är en olycka för honom och hans omgifning. — Armand de Quernes i Bourgets »Crime d' amour» kompletterar typen. Var bristen på vilja och omedelbar energi det mest framträdande draget hos Lazare, yttrar sig Armands osunda reflektion, i hans oförmåga att känna, att njuta. Hans sjukdom är »le

non-amour», han är oförmögen af varm lidelse, en sådan som rycker en med sig och som sonar mångt och mycket af hvad man kan ha brutit. För den kvinns kärlek, som offerar honom allt, har han blott ett skeptiskt löje; cyniskt analyserar och studerar han hennes och sina egna känslor, plockar sönder dem med kall nyfikenhet och kastar slutligen bort allt sammans.

Betecknande för båda är deras fruktan för döden, lifsångsten, som snör samman strupen och kramar blodet ur hjertat. Hos Lazare är denna dödsfruktan vorden en fix idé, han glömmar aldrig detta: «i morgon, i natt, nu kan du dö». Armand känner detsamma, om än ej så intensivt; »vid bordet, mellan två glas vin och ett par nakna skuldror, kom bilden af grafven för honom, han gjorde sig städse den frågan, som aldrig kunde besvaras, hvad meningen var med denna mördande komedi, som kallades naturen, verlden, lifvet».

Det är en hypertrofi af medvetenheten, som degenererade individer ofta lida af, detta förherskande af ett visst nervöst medvetenhetstillstånd, som utgör den fixa idén. Just emedan folk af Lazares och Armands kaliber ha så liten lifskraft i sig, tager den formen af fruktan för döden, och just emedan de hafva en sådan oförmåga att reagera mot intrycken blir denna fruktan allenaherskande.

Inom nordens litteratur täljer oss »Kristiania-Bohèmen», detta »Monstrum till Bog» samma dystra sägen om den degenererade kulturmänniskan, som «staar og sender vemo-dige Øjne efter den Glæde og Tilfredsstillelse af et umiddelbart Følelsesliv, som for ham forsvinder i Reflexionens bundløse Svælg».

I starka, måhända allt för starka färger målas öfvermedvetenhetens förbannelse, ett ångestfullt, krampaktigt famlande efter lycka och njutning, en rasande veitsdans af gäckande, cyniska syner, en hänsynslös jagt efter raffinerade nöjen — och så, ingenting, blott smuts och drägg. En själ, som vrider sig i vända öfver att ej kunna lefva lifvet, som han ville, som söker paralysera medvetandet med njutningens brännande intensitet — men finner sig förtorkad, »psykisk impotent». Sådant är det intryck jag fått af boken.

Förra året bragte oss en mycket omskrifven och mycket missförstådd bok, som med en alldeles ovanligt skarp blick uppsökt och afslöjat de finaste nyanserna och schateringarne af ett dylikt öfvermedvetet känslolif. Det är Ola Hanssons »Sensitiva amorosa».

Der blickar åter fram en af seklets yngste söner med skarp blick, öfverlägsen uppfattning, vida vyer och raffinerad sensibilitet. Han föraktar filistersjälarna, som gå helt upp i sitt: »hvad skola vi äta och dricka»? han inser att lifvet för honom borde vara något helt annat, ett brusande, böljande lif att älska och älskas, att dricka lifvets skummande bågare i botten, — men han kan ej. Känslorna gå hos honom genom hjernan till hjertat, därför är han förtorkad; hans reflekterade skeptiska syn på lifvet tillåter honom aldrig fullt ge sig hän; hans fina, ömskinnade sensibilitet låter honom vänjas vid den brutala lustan, låter minsta spruckna klang i en befrydd kvinnas kärlek och förståelse rivna itu hela stämningen, som binder dem tillsammans. Och så njuter han könet på sitt vis, karakteristiskt nog för en slik öfverreflekterad natur. Det är ingen omedelbar kärleks dådlust och segerjubel i denna njutning, det är intet kraf på eller liksom uppoffring för den älskades egande i ett fullt samlif, det är knappt något begär. Ur en blick, en gest, en min, ett ord eller rättare ur den sensitiva stämning han af dem erfar söker han analysera ut individens väsensegendomlighet, den egendomliga nyansen i deras intellektuella och sensibilitetslif — och på så sätt njuter han naturelets flygtiga bouquet!

I en af studierna kommer ännu ett för den kultursjuke karakteristiskt symptom fram. Det är »denna andlösa rädsla, denna själens beklämning, denna väsendets fistelsvida, hvilken gör ondt, som då köttfibrerna i ett färskt sår skälfva kring det hvassa instrumentet — denna allmänna *lifsångest*». Den reflexions-sjukes namnlösa ångest vid medvetandet af att han är dödssjuk!

— — Sådana äro några af symptomen i den århundradets sjukdom, som är så fruktansvärdt allmän, några symptom, gripna här och hvar ur sjukjournalen, tidens diktning. Och botemedlet? — — Jag måste, som Schrätter i »Krankheit des Jahrhunderts säga: *Οὐδεν ὀρίζω*.

Drifved.

Af *Eva Wigström*.

»Frörlåt, fröken! Jag skulle bara be fröken komma in till Karin, hon lefver på vårt rum, som om hon rakt tänkte ta lifvet af sig».

»Sköterskan Karin?»

»Ja, kära fröken».

Föreståndarinnan för barnhemmet reste sig hastigt från sitt skrifbord. »Gå till dina sysslor, Elin, jag skall se till Karin. Och, hör du, intet prat om henne med de andra!»

»Kommer aldrig ifråga, kära fröken».

Ett drag af humor lekte ett ögonblick på fröken Sunddals läppar, men efterträddes af en bekymrad min. Karin var barnhemmets bästa sköterska.

»Hur är det, snälla Karin? Är du sjuk?»

Sköterskan hade slängt sig framstupa på sin säng och borrarat hufvudet ned i kuddarna; ett våldsamt utbrott af snyftningar och halfkvädda skri följde på den unga föreståndarinnans deltagande fråga.

Hon böjde sig ned till henne. »Är Hilda död?»

»Ne-nej!» kom det med ett af så bitter smärta vibrerande skrik, att föreståndarinnan med bestörtning tog ett par steg baklänges, men sansade sig dock genast.

Det smärftulla ropet hade för henne röjt, att saken rörde den unga sköterskan, som för sjuklighets skull nödgats lemna sin plats för tre månader sedan. Karins hela hjerta tycktes hänga vid denna unga kamrat, som hon känt under tre eller fyra år.

En plötslig rodnad drog sig öfver föreståndarinnans fina ansigte, ett smärtsamt ljus hade uppgått för henne, ögonbrynen rynkades lätt, men det hjälpte ej, tårar välde fram vid ögonfransen.

Den gråtande och snyftande sköterskan tycktes förnimma detta. Med en viljeanstängning, som skakade hela hennes starkt byggda kropp, fick hon så mycket välde öfver sin röst, att hon tydligt sade: »Jag anade det aldrig, jag var som en blind, och i natt föddes barnet.»

Hon tryckte ansigtet hårdare mot kudden för att kväfva ett nytt våldsamt utbrott af snyftningar.

»Hon föreföll mig så hederlig, der var något så ärbart i hela hennes sätt», sade föreståndarinnan efter en stunds begründande tystnad.

Orden tycktes haft en egen förmåga att återgifva Karin fattningen. Hon reste sig upp och der låg något stridsfärdigt i hennes hållning.

»Fröken får ej tänka ondt om Hilda! Det skulle just vara en sådan som *han* för att bringa henne i olycka!»

»Kan det bli giftermål af?»

»Med *honom!*» Tonen skar som en knifsegg mot jern. »Nej, aldrig i tiden!»

»Hvem är han?»

»Hvem! Kära fröken, han är derute. Han vill tala med mig. Jag tror jag dräper honom, om jag får rå mig sjelf!»

Karin knöt sina starka händer och hennes blick blef nästan vild, men så hejdade hon sig. »Goda fröken förlåt, men det är så rysligt! Ack, kära, goda fröken, gå inte, för nu hör jag honom komma i gången!»

Karin strök hastigt med flata sidan af händerna bort tårarne, slätade håret med de våta fingrarne och satte halskragen rätt. Men hon skälfdde i knäna, och läpparne ryckte och darade.

Hon var en stor, stark kvinna, öfver fyrtioalet, men med ett friskt, vackert ansigte och en midja, som tycktes vara nästan för smal till de breda skuldrorna och den yppiga barmen. I hennes dräkt och sätt att uppfästa håret röjdes en sträfvan efter att synas yngre än hon var.

För första gången framträdde detta klart för fröken Sunddals tanke, och det var med spändt intresse, hon såg på den karl, som med en ledig, men obehagligt ödmjuk helsning ville draga sig tillbaka ur rummet. Han såg blott föreståndarinnan; Karin hade tryckt sig in i kakelungsvrån.

»Stig in! Ni söker Karin Petterson, hon är här.»

Varsamt klef han fram öfver tröskeln och häftade för en sekund en hjälpsökande blick på föreståndarinnan, men så fäldes ögonlocken tungt öfver de stora, granna ögonen.

Det var en karl på ungefär tjugosex år, begåfvad med detta slags skönhet, som fått benämning pigtjusing. Om ej hela hållningen uttryckt fruktan och ångest, skulle man väntat att få se de röda, mjuka läpparne skiljas till ett godmodigt skämt, en bön om en kyss eller för att tralla en lustig visa.

»Ja, här är jag, du Albin, och jag vet ditt ärende». Karin flämtade efter andan. »Och i frökens närvaro skall du höra mitt beslut: Om du understår dig att bara en

endaste minut sätta din fot i det hem, som jag skaffat Hilda, så kommer både hon och — och barnet på gatan, så mycket du vet, du.»

Hon närmade sig honom hotande, utom sig, och skulle ha slagit honom i ansigtet, om ej föreståndarinnan ryckt henne tillbaka. Karlen stod med hängande armar och böjdt huvud, man skulle tro, att han ej märkt den skymf, som hotat honom, om ej en plötslig blekhet gjort hans fylliga kinder knottriga, som skinnet på en plockad gås.

Fröken Sunddal tyckte, att den välfödde karlen hade någon likhet med en sådan fågel, der han stod lätt vaggande och trampande på mattbiten vid dörren.

»Låt honom då få tala ett ord, Karin! Du kan då ej så der skriva lag för Hilda. Ni ville ju tala med Karin om henne?» vände sig fröken Sunddal till karlen.

»*Tala!* *Han* skulle få stå här och förderfva oss alla med sin falska tunga och sina gudsbarnsögon! Nej då! Du vet hur du har det, och så länge jag kan röra arm och hand, skall du inte komma när Hilda. Gör du ett försök dertill, så vet du, hvad jag sagt dig och henne! Och så, marsch ut, dagdrifvare!»

Efter en skygg, hjälpsökande blick på fröken Sunddal, som hastigt vände bort ansigtet, drog karlen sig baklänges ut och gick med tysta steg, nästan på täspetsarne, genom korridoren.

»Hvad är han, Karin?»

En misstrogen blick sköt fram ur Karins vildt glänsande ögon.

»Han har varit betjent, handlande, har lefvat på — på andras styfrar. Jo, *jag* känner krutet».

Vreden, eller kanske var det en bitter sorg, ville åter ta magt öfver henne, men hon betvang sig, sväljde hastigt några gånger, fuktade läpparne med tungspetsen och blef så herre öfver sin röst.

»Får jag be fröken vara så innerligt god att af min lön utbetala tio kronor i månaden till Hildas värdinna så länge, till stackaren sjelf kan förtjena något!»

»Men du sjelf då! Du får ju då nästan ingenting; du har ju förut en månatlig utgift för en fattig. Skall den dragas in?»

»Nej, nej! Jag har ju full kost här och kläder så det räcker för ett år. Men de tio räcka ej för Hilda, det är det allra värsta!» Karin vred sina stora, starka händer, så knogarne hvitnade.

»Jag skall sörja för, att det räcker. Min lön är större än din. Var nu bara lugn!»

»Fröken, kära, goda!» Karin ville kyssa den unga föreståndarinnans händer; då hon ej fick detta aflopp för sina känslor, slog rörelsen plötsligt om till ett nytt anfall af vrede mot upphovet till hennes kval. »Han skulle in på arbetsinrättningen, om jag gjorde som jag borde!» sade hon sammanbitande sina hvita, jemna tänder.

Der var dock något undangömdt i hela Karins sätt under allt detta. Fröken Sunddal anade, att Karin hade mer än *ett* skäl till sin stränghet mot den forne betjenten, men frågar efter andras enskilda angelägenheter låg ej för henne. Hon frågade sig deremot sjelf, om Karin verkligen skulle kunna skilja de der två unga människorna.

Hilda led ingen nöd, fast det såg ut, som om hon gjorde det, så blek och mager höll hon sig. Karin påstod, att det kom sig af luften inne i den trånga gatan samt af för mycket stillasittande. Sinnesoro eller sådant ville Karin ej höra ett ord om. Det som var skedt, stod ej till att ändra, nu var det bara att uppfostra det oskyldiga barnet till en bra människa.

I hela denna sak hade Karin en min, som tydligen sade: När *jag* förlåtit Hilda, så har ingen annan att säga ett ord om henne.

Fröken Sunddal hade sina egna tankar om Hildas klena utseende, men — Karin handlade ju för den unga flickans eget bästa, då hon bröt den olyckliga kärleksförbindelsen emellan henne och dagdrifvaren.

»Om jag skulle be styrelsen att få taga in Hildas flicka här, så kunde hon återfå sin sköterskeplats och sjelf vårda barnet! Hvad säger du derom, Karin?»

Hvad hon sade? Hon betedde sig som en af glädje besinningslös hund och var nära att med sina tjocka armar slå omkull den spensliga matmodern, då hon skulle betyga henne sin tacksamhet. Men Karins oöfverlagda utrop: »Då kan jag sjelf ha ögonen på henne!» röjde den innersta orsaken till hennes fröjd.

Hilda och hennes flicka förflyttades till barnhemmet. Karin bemäktigade sig genast den lilla, och innan en vecka förflutit, var den unga modern undanträngd till en blott och bar ammetjenst för sitt eget barn. Den äldre tycktes betrakta sig som dess verkliga mor.

Och allt blekare, magrare och sorgsnare blef Hilda. — — —

»Kom in till mig i dag efter middagspisningen, Hilda, jag vill tala vid dig!»

Den unga modern spratt till, blef röd och en glädjestråle spred för ett ögonblick ett rörande skimmer af frisk ungdom öfver det härjade ansigtet. Men i nästa sekund hade glädjen vikit för ett uttryck af rädsla.

»Bara inte Karin blir ond för det jag — jag gått in till fröken», svarade hon med en nervös rysning.

»Det är *jag* som befaller här, icke Karin. Jag väntar dig klockan två.»

Hilda tycktes samla allt sitt mod för att kunna säga något, men föreståndarinnan hade redan vändt henne ryggen och gick ut ur sköterskans afdelningssal.

Klockan slog två, då Hilda ringde på fröken Sunddals dörr och blef insläppt af henne sjelf.

«Sätt dig ned, Hilda, och säg mig så ärligt, hur du har det!»

Hilda satte sig på kanten af den vänligt erbjudna stolen, men den öfriga delen af uppmaningen efterkom hon blott genom ett sakt frampressadt: Tackar, goda fröken, jag har det ju så bra.

»Förtrycker Karin dig?»

»Hon ha ju rätten på sin sida», ljöd det diplomatiska svaret.

Fröken Sunddal lade vänligt handen på flickans skuldra.

«Du förebrår dig, att du ej har kunnat hålla ditt löfte till henne; han har narrat dig till att bryta öfverenskommelsen med henne; är det icke så, stackars Hilda?»

»Nej, fröken *så* är det inte!»

Hilda reste sig upp och såg sin matmor öppet i ögonen. »Om någon har samvetsförebärrelser, så måste det väl vara Karin och inte vi två.»

»Hvilka två?»

»Jag och — och han — han, Albin Petterson.»

Det kostade ansträngning att få fram detta namn, som hon blifvit förbjuden att nämna; men nu, när det gått öfver hennes ryckande läppar, var det som hon med det-samma brutit en förtrollning. I stället för den skygga flickan med den betryckta minen stod der en lidelsefull kvinna, färdig att kämpa för det hon ansåg som sin rättighet, och att hänsynslöst vråka undan allt, som var i vägen för hvad hon kallade sin lycka.

»Hvad jag i min bittra nöd måste lofva henne, det har jag ärligt hållit. Han har icke sett så mycket som en skymt af barnet

eller mig. Om fröken visste, hur han skrivit, bedt och tiggat Karin om att få, om så bara i fem minuter hålla sin lilla flicka på armen — han har ju ej haft något barn förr, vet jag — men nej, inte gaf Karin med sig, inte».

Hon brast i tårar, men forsatte under kufvade snyftningar:

»Han kom till min värdinna och tigde henne om, att genom dörrspringan få se mig och barnet, och det gjorde madam Malm så ondt, att hade det ej varit för den säkra inkomst, hon hade af Karins och frökens pengar, så hade hon släppt in honom hel och hållen till oss. Här vaktar hon på mig som på en hustjuf, och hon tillagnar sig barnet, som om hon och icke jag hade det med honom. Men fröken tycker väl också, att detta bara är rättvist, för det han är — en nervös hickning, som hotade öfvergå till hysteriska skri, afbröt ordströmmen.

Föreståndarinnan räckte henne ett glas vatten och gaf henne tid att lugna sig, men nu var hon fast besluten att få klarhet i denna sak.

»Han är ju oförmögen till att försörja dig och barnet, Hilda?

»Karin säger så, ja! Men hvem ryckte honom med lock och lek och smek och stora löften från hans plats som betjent hos generalens, om inte just hon, som var svartsjuk som en turk på jungfrurna der? Hvem fick honom till att sätta upp en eländig handelsbod, om inte Karin? Och när handeln gick omkull och han ville vara fri från allt ihop, gaf hon honom hellre penningar af sin arbetsförtjenst, hellre än hon släppte honom. Och så gick han och dref, tills lillan föddes, ett år efter det vi blefvo bekanta».

»Men Karin kunde ju ha varit hans mor —»

»Ja, inte sant, fröken!» afbröt hon lifligt. »Är det ej tokigt, att den gamla människan hänger efter honom också nu? Hon är som hon vore galen i honom».

»Inte är den unge karlen ännu bunden vid henne».

Hilda såg på matmodern med vidöppna, förvånade ögon.

»Kära, goda fröken, han är ju hennes man, vet jag».

»Hennes man?»

»Herre Gud, har fröken inte vetat det. Hvad har Karin då inbillat fröken?»

Det blixtrade till af harm i matmoderns

ögon, men harmen vek genast för det der humoristiska draget, som gjorde fröken Sunddals ansigte så tilldragande.

»Karin har helt enkelt trott, att jag kände hennes historia. Hon och jag hafva aldrig nämt — Hvad heter han, Petterson?»

»Albin Petterson».

Föreståndarinnan tycktes öfverlägga med sig sjelf, hur denna konflikt bäst skulle lösas. Att den unga flickans i det hela godartade karaktär skulle förderivas i hennes nuvarande ställning, var säkert nog, men skulle Karin uppgifva sina rättigheter?

»Hör du, Hilda, nog håller Karin ändå bra mycket af dig, då hon kunnat handla så emot dig, som hon gjort?»

»Ja, bevars, det gör hon visst, och jag skulle heller aldrig varit falsk mot en kamrat, om hon velat ordentligt skilja sig från Albin, då han bad henne, som en människa ber för sitt lif. Men hon var rent förstocad af tokenskap efter honom, hon gamla barnlösa människan».

»Hvad är väl att göra med *dessa* menniskor? sade fröken Sunddal till sig sjelf, och liksom till svar öppnade hennes jungfru dörren.

»Förlåt, fröken! Karin är i köket och frågar om Hilda möjligen är här, hon har sökt henne i hela huset».

Hilda drog sig hastigt med sitt vanliga skrämde uttryck bakom dörren, som då fullkomligt dolde henne för tienstflickans spejande fogelögon.

»Säg till Karin, att hon ringer på vid den vanliga dörren, jag har arbete åt henne!»

»Ack kära, goda fröken, får jag gå min väg!» bad Hilda, då pigan försvunnit.

»Du stannar, tills hon kommit in! Sedan kan du gå — om du vill».

Föreståndarinnan öppnade sjelf för Karin.

»Här är en del linne, som skall lagas, Karin».

»Ja, goda fröken — men har fröken ej — nå *der* är ju Hilda! jag trodde du var rymd bort».

»Hvart då?» framkastade fröken Sunddal i likgiltig ton.

»Ah, hvem kan veta? Hilda har nu knappt ett godt ord för den, som räddat henne». Karin var synbart i en uppjagad sinnesförfattning.

»Du kan få gå nu, Hilda!»

»Nej, kära fröken, låt mig nu — här — eljest blir det aldrig förr, än döden leker

mig på läpparne — få säga Karin, hur gräns-
löst olycklig hon gör mig! Ack, kära, kära
Karin, låt oss få hvarandra! Vi skola nog
draga oss fram, så du ej skall ha några bekym-
mer för mig. Han har tagit sig tienst nu
hos en förnäm adlig enka, som helst vill ha
en gift betjent, för hon tål inte kurtis med
jungfrurna. Blif inte ond, kära, snälla, jag
har inte hvarken sett eller hört honom, men
jag vet det genom Tvätt-Katrina. Hans mat-
mor är så god; han får ibland bakelser och
frukt hem till mig och barnet. Hon tror
naturligtvis att han har en ung hustru, och
han är allt för snäll till att säga något om
dig, det vet du nog. — Ack, Karin, om du
visste, hur han längtar efter att kyssa sitt
lilla barn! — *Hvarför* kan du inte ge
honom fri?»

Vid det oförmodade öfverfallet ryggade
Karin baklänges mot väggen, der hon sökte
stöu. Det föreföll henne, som om denna ström
af vild lidelse, omedveten, grym sjelfviskhet
och naivitet, ryckte bort allt fötäfte för henne.
Var denna kvinna — så lik henne sjelf —
verkligen den viljelösa flicka, som hon trott
sig kunna forma mellan sina starka händer.
Var detta det arma offret för hennes bedå-
rande, vackre man? Hon var ju sjelf lika
bedårande, denna Hilda, när hon var sön nu.
Om hon först sjelf tagit eld och så antändt
honom? — —

Det surrade och sjöng i Karins hufvud;
hon var ej van att tankar trängdes derinne.
Hon hade blott haft för sed att låta sig drif-
vas fram eller tillbaka af heta känslor och
dunkla instinkter. Mållös stirrade hon på
Hildas flammande ögon och purprade kinder,
och med ett kände hon sig så gammal, så
otäckt gammal och löjlig. Det var väl att
inte Albin sagt, att hon var hans hustru. —

Hon drog fötterna till sig och rätade
upp sin sammansjunkna gestalt, för med han-
den öfver hjessan, der håret låg glest och
tunt under den tjocka lösflåtan.

»För mig må du gerna få honom», sade
hon med ett uttryck, som om hon undrade
öfver, att hon någonsin kunnat haft något
emot denna sak.

»O, Karin, Karin!»

Hilda flög henne om halsen och kysste
den stora grofva kvinnan, som om hon varit
hennes mor.

»Nu skall han i denna dag få kyssa sitt
barn!» jublade den unga modern, glömmande
allt annat för denna tanke.

»*Barnet!* Nej barnet är mitt!» bru-
sade Karin upp.

»*Ditt!* Ja, som mormor». I sin grym-
ma, egoistiska lycka kysste Hilda hänryckt
Karins smårynkiga händer och tjocka röda
fingrar. »Lilla, lilla mor!»

Vid denna benämning, som Karin nu
fick för första gången, fattades hon af en
plötslig vämjelse för sitt forna förhållande
till den unge mannen. Det föreföll henne,
som om hon genom okyskhetssynd för alltid
stängt sig vägen till en omätlig lycka, som
nu kunde varit hennes: Hilda, barnet och
han — hennes svärson — —

Med ett våldsamt ryck slet hon sina
händer ur Hildas, ville skynda ur rummet,
vacklade och famlade med händerna efter stöd,
fick tag i sin matmor, som skyndat fram,
och satte henne ned i en låg hvilstol.

Och så kom gråten, icke våldsamt med
skrik och snyftningar, utan i tysta, strida
tårar. Men den gråtande kvinnan tyckte, att
i världen fans ingen flod så stark och strid,
att den kunde skölja bort allt det stygga, som
hon stält emellan sig och — de tre andra.

Hilda trodde, det Karin grät öfver, att
nödgas afstå från sin unge man. Och hon
skyndade att sända honom ett bud att komma
genast, innan Karin återtog sitt gifna löfte.

»Några ord om Bondfolk.»

Hr Lindström har enskildt yttrat: Vi
borde skriva *för* folket, icke *om* folket. Han
menar med folket vår almoge. Och vidare:
Härtill kräfvdes af oss försakelse af det konst-
närliga i högsta bemärkelse. Ty folket är
nödgdadt så mycket tänka på förvärfvet, att
det icke har sinne för det sköna, beskrifnin-
gar öfver bärg och backar beröra det ej, det
kan icke njuta af naturen, så länge det icke
får växa upp vid något annat skönt än kate-
kesens himmelrike. Vi måste vara till ytter-
lighet tendentiösa, måste söka nå folket med
det, som rör det, måste studera dess smak.
Och nöden bland folket är stor, därför borde
vi noga akta på denna sak.

Ungefär så har förf. ofta uttalat sig på enskild väg.

Och han nar sjelf tagit första steget och skrivit »Bondfolk».

Har han lyckats att i denna bok genomföra sitt program?

Har han lyckats skriva ett skönliterärt arbete icke endast *om* utan *för* folket, har han lyckats att med försakelse af det konstnärliga i formen, hvilket skulle förvilla, tränga in till det, som berör folket säkrast och kunde väcka dess blick för och klargöra för det dess eget lif i sedligt, socialt, kommunalt afseende? Ja, är det en bok, som på en gång är begärlig för och värkar utvecklande på almogen? Ty tvifvelsutän är detta, hvad förf. åsyftat.

Jag för min del tror icke, han lyckats, och det trots, att han äger flera förutsättningar i detta fall än de flesta af våra förf.

Helt visst är den andliga nöden bland vår almoge stor. Helt visst är den i behof af en skald, som förstår den, som tänker med dess tankar, förnimmer med den instinkten och hämtar känslor från dess känslövärld — en äkta folkdiktare vänta vi på. Och som derjemte vore en modärn diktare, ville något med sin diktning, något nyttigt, för lifvet väckande — som kunde harnas öfver ofrihet och orätt och älksa deras motsatser, och som uttalade detta på ett språk, som förstodes, der det vore ämnadt att göra nytta. Dåliga följetonger, sentimentala, onaturliga historier, matta och pjällriga fantasifigurer eller rena rövvarromaner — det är, hvad som nu bjudes den del af folket, som förstår sig på skönläsning.

Men — det går icke så lätt att vända om från något sådant till sund, stärkande kost. Det kan vara, att stadsarbetaren nått en lämplig utveckling, men den egentliga landtbefolkningen är så litet van vid att af dylik lektyr draga ur något som hälst upplysande och lärorikt, att jag tror det behöfdes starkare saker, än hvad *Bondfolk* bjuder på, för att rycka almogen med.

Boken innehåller en mängd korta, skarpt koncentrerade, enkelt, flärdlöst och trots fin uppfattning torrt hållna skildringar ur folk-lifvet. Bakom nästan alla ligger en nyttighetstanke — något som kunde vara att tänka på för dem, ur hvars midt bilderna äro direkt gripna. Och tonen är naturlig. Förf. har en såregen förmåga att utan begagnande af dia-

lektspråk eller egentliga folkuttryck dock göra dialogen sann.

Förf. har förstätt det fina, menskliga i almogenaturen — likväl som det styfva, hårdnackade. Han känner både de starka och svaga punkterna hos dem, som utgöra kärnan af vårt folk. Han visar bondens kloka förtänksamhet, när det gäller att gifta bort dottern med en snäll och hygglig bondkarl, som hon passar för utan att dock vara så fasligt förälskad i — bättre än med en handelsmansslarf, för hvilken hon fattat tycke — egentligen för att få heta fru. Han drar fram »storfars» blindhet för de högre anlagens kraf på utveckling, likaväl som — en annan gång — hans högfärd att tvinga sonen, ett »gott hufvud», till studier och vistelse vid akademien år efter år, oaktadt detta goda hufvud har de lifligaste »bond»instinkter och längtar ut till fädrens torfva, till tegar, matjord och sådd. Och förf. vill tydligen säga bonden, att hans klass inte kan nöja sig med att behålla »dumhufvuden» hemma, ty då blir den på »etterkälken».

En särskild förmåga äger Saxon att i »bref» inlägga karaktär och sanning — utan att dock i formen vara naturalist.

Ett fint drag hos hr Lindström är hans sympatiska blick för det ärligt och varmt religiösa, det som mästadels går under namn af »läseri», äfven om det är aldrig så uppriktigt. Och detta antecknar jag som ett ganska ovanligt drag i vår tid. Han har uppfattat den personliga lycka och sanning, som så godt kan lefva inom en sådan »läsare».

Men — alltsammans är icke nog starkt, nog tendentiöst, nog uppräckande för att tjäna sitt ändamål. Här kräfdes större patos. Det är för mycket skiss, för litet utfördt att värka med den kraft, det borde.

Hvad man äfven totalt saknar är humor, hvilken i folkdiktning torde vara ett svärundgängligt element.

Det länder förf. till stor personlig heder, att han kunnat i ästetiskt hänseende så modigt försaka — enligt sitt program. Ty det är för en diktare försakelse att få släppa det i högsta mening konstnärliga, att afsäga sig hvarje grand af »flykt» och finare utarbetning, som här är fallet, samt sålunda riskera att bli ansedd som författarplebej. Emellertid är jag för min del icke öfvertygad om det behöfliga i denna försakelse — i viss mening. Kanske är det just frånvaron af det skaldiska elementet, af poesi i behandlingen, som gör,

att dessa skisser *icke* skola, det jag tror, tränga fullt igenom på bygden. Det är sant, att bonden är tyngd af förvärfvet och icke mycket förstår sig på det sköna. Otvifvelaktigt skulle det dock vara en solglimt i hans lif, om han kunde göra det. Och jag tror, att i vårt folklynne ligger på botten en ganska stor om och oppodlad känslighet för poesi.

Förf. menar dock om detta, att bonden ännu ej är mogen, att han först behöfver väckas till »klassmedvetande», att han behöfver förstå sig själf och lifvet omkring sig, förstå sina skyldigheter och rättigheter som människa, sin styrka och sin svaghet. Och att skönlitteraturen kunde och borde gifva sin insats härvidlag.

Utgående från denna förf.—s egen ståndpunkt, vågar jag då säga: Nåväl — men till *det* behöfves en ropandes röst i öknen, kraftigare, mer patetisk, mer inträngande än denna hans goda, sanna bok.

Hr Lindström äger förträffliga förutsättningar för att bli en god folkdiktare — en diktare *för* folket. Han har sitt mål klart för sig, han är beredd att sätta allt in derpå, han känner folket, han förstår det, han älskar det. Hvad jag tror det närmast gäller, är att han samlar sina krafter till en utförligare, bredare och mer djupgående skildring ur bondens lif. Jag tror, att han derigenom skulle föra sin tanke ett stort stycke närmare dess förvärligande.

Hilma Strandberg.

Utdrag ur den katolske prestens Felicité Robert de la Mennais arbete: En troendes ord.

Den människa, som uppriktigt säger:
»Jag tror icke, bedrager sig ofta. I själen, djupt på botten, ligger en rot, trons rot, som icke förtorkar».

I hafven blott en fader, Gud, och blott en herre, Kristus.

När man derföre säger till eder om dem, som hafva stor makt på jorden: desse äro edra herrar, så tron dem ej. Om de äro

rättrådiga, äro de edra *tjenare*, äro de ej det, så äro de edra *tyranner*.

Alla födas lika, ingen för med sig till världen rättigheten att befalla.

Jag såg en gång ett barn i en vaggga skrikande och dreglande och deromkring stodo gubbar, som kallade det »herre». De nedfölla på sina knän och tillbådo det. Och jag insåg människans elände. Det är synden, som gjort furstar; ty i stället för att älska och hjälpa hvarandra som bröder hafva människorna begynt tillfoga hvarandra skada. Derföre utvalde de bland sig en eller flere, hvilka de ansågo för de rättrådigaste, så att de goda skulle skyddas för de elaka, och den svagare skulle kunna lefva i frid.

Och makten, som dessa utvalde utöfvade, var en rättmätig makt, ty den var från Gud, som vill att rättvisan skall herska. Och den var från folket, som hade valt dem.

Derföre var hvar och en af sitt *samvete* förbunden att lyda dem.

Men snart visade det sig, att somliga bland dem ville regera af sig sjelfva, liksom vore de af en upphöjdare natur än deras bröder.

Men dessas makt är orättmätig, ty det är satans makt och deras regering är högmödet och den onda lustans.

Derföre, när man icke har något ondt att frukta, både kan och måste man göra dem motstånd.

I den eviga rättvisans vågskål väger eder vilja mer än konungarnes, ty folken göra konungarne.

Konungarne äro gjorda för folken, och folken ej för konungarne.

Den himmelske fadern har ej skapat sina barns lemmar att sönderbrytas af kedjor, och ej själen att förtryckas af slafveriets ok. Han har förenat dem i familjer, och alla familjer äro syskon. Han har förenat dem i nationer, och alla nationer äro syskon. Den som skiljer familjerna och nationerna från hvarandra, han åtskiljer, hvad Gud har förenat: han gör ett satans verk.

Om derföre någon kommer och säger: I tillhören mig, så svaren: Nej, vi tillhöra Gud, vår fader, och Kristus, vår herre».

»Man börjar endast då förfölja, när man misströstar att kunna öfvertyga, och den, som misströstar att kunna öfvertyga, han hädar

antingen sanningens makt uti sig, eller fattas det honom förtroende till sanningen af de läror, han förkunnar.

Gifves det något orimligare än att säga till menniskorna: Tron, eller I skolen dö!?

Tron är en dotter af ordet. Hon trän-ger till hjertat med *ordet* och ej med *dolken*».

»De, som äro eniga, kunna uträtta allt, antingen det är godt eller ondt. Följaktligen skall den dag, då I blifven eniga, bli eder befrielsedag.

Om hvar och en af Israels barn, när de i Egyptens land voro förtryckta under Pharaos spira, hade förgätit sina bröder och gått allena derifrån, så skulle ingen hafva undkommit. Men de gingo *tillsammans* — och ingen hindrade dem.

I ären äfven i Egyptens land, böjde under Pharaos spira och under hans pådrifvares gissel.

Ropen till Herran eder Gud och stån upp och gån bort tillsammans».

Förbättrad tillgång till sjukhjälp.

Atsigterna till sjukvård för mindre be-medlade, arbetare och tjänstfolk hafva hitintills lemnat mycket öfrigt att önska.

I händelse af sjukdom återstår för dem ingenting annat än en titt in på en af dessa filantropiska inrättningar, som kallas fattighus, eller ock drabbas de af utgifter, hvilka betydligt öfverstiga deras tillgångar. I båda fallen skuldsätts de.

Ofta har frågan, hur man skulle kunna underlätta tillgången till sjukhjälp dryftats, men ännu har ingen nämnvärd förändring skett. Och dock har den varit hårdt af nöden. Ty de lagparagrafer, hvilka med afseende på sjukhjälp bestämma arbetsgifvarens förhållande till lönetagaren, husbondens till tjänarens, lemna den förre frihet att handla efter godtycke, fritaga ju den förre från förpligtelser, han borde hafva.

I *Legostadgan*, § 6, heter det nämligen:

»Sjuknar tjenstehjon, bör husbonde låta det sköta och vårda; hafve dock rätt, om han vill att å lönen afräkna, hvad han till läkare eller läkemedel utgifvit.»

Om fattigdom eller annan lika giltig orsak vållar, att husbonden ej kan uppfylla sin *moraliska* skyldighet mot tjänaren, är detta ju ursäktligt, men tyvärr hör man icke sällan förmögna personer säga, »blir hon (han) sjuk, kör jag ut henne (honom)», eller något liknande.

Under namn af *Sveriges Sjukassurance* har bildats ett nytt försäkringsbolag, hvilket afser att lemna sjukvård å sjukhus, emot en jemförelsevis billig premie. Denna är:

För en tjänare städslad på månad 4: 20 pr år, för en tjänare städslad på $\frac{1}{2}$ år 6: 30 pr år, jemte 50 öre i inskrifning.

När man med en så ringa utgift, i tillfälle af sjukdom, kan trygga, såväl sin egen, som sina underhafvandes ställning, bör man icke uppskjuta att taga närmare kännedom om detta företag, hvilket utan tvifvel har framtid för sig.

Företaget stödjer sig på samma princip som den »Schädtlerske sygkasse» i Danmark, hvilken grundades år 1867 och numera räknar öfver 20,000 medlemmar i Köpenhamn, och har filialer på 43 olika platser i landsorten.

Sjukkassorna hafva öppnat kontor i Stockholm, Malmskilnadsg. n:o 9 och i Göteborg, Vestra Hamngatan n:o 18. Bolagets representanter äro: hr C. F. Bloch, Göteborg, och hr R. Carlsson. Stockholm.

När och Fjärran.

Årsredogörelsen för åren 1886 och 1887.

från

Herberget för tjenstflickor,

Klara östra Kyrkogata 7

(hörnet af Klarabergsgatan, Stockholm).

Det är nu två år arbetet vid herberget fortgått sedan vår sista berättelse, och varit, som vi hoppas, till nytta och välsignelse.

Vi ha under dessa tvänne år haft att glädja oss åt mycket välvilligt deltagande från allmänhetens sida. Detta visade sig särskildt vid den, hösten 1886, anordnade försäljningen till herbergets förmån.

Med sann tillfredsställelse kunna vi ock säga, att herberget allt mer och mer vinner förtroende hos personer, som behöfva såväl tjenarinnor som tillfällig arbetshjälp, hvilket kan synas deraf, att sedan slutet af Januari 1887 (från hvilken tid vi började föra mera noggranna anteckningar härom) icke mindre än 567 lediga platser anmälts, förutom allt tillfälligt arbete med skurning o. s. v. Af dessa

567 platser blefvo 300 tillsatta genom herbergets bemedling, 158 med herbergets »egna» flickor och 142 med »främmande» flickor. Utom dessa 142 hafva 87 »främmande» flickor anmält sig för erhållande af platser.

Detta växande förtroende få vi icke tänka oss bero derpå, att herberget särskildt skulle hafva att bjuda på dugliga och pligttrogna tjenarinnor, utan får snarare tillskrifvas den omständigheten, att vi här i allmänhet hafva någon kännedom såväl om flickornas fel som om deras förtjenster, och då vi meddela hvad vi veta, får arbetsgifvaren härigenom alltid någon ledning för bedömande af personens lämplighet för det åsyftade användandet. Denna arbetsgrens tillväxt tager nästan uteslutande en persons tid i anspråk, särdeles då dertill lägges alla visiter af herbergets f. d. gäster, som behöfva »titta hem» för att få ett godt råd eller ett deltagande, uppmanande ord.

Ehuru herberget endast är afsedt att lemna skydd och bostad till ordentliga tjenarinnor, måste man dock stundom emottaga en eller annan, som på ett eller annat sätt kommit litet på afvägar. Här finnes också en sådan mängd svåra, ja rent af förderbringande platser, i hvilka tyvärr en stor del af de inflyttande landsflickorna hanna, att det alls icke bör väcka förundran, att det unga, obehärdade sinnet blir förvilladt. Emellertid kan jag med innerlig glädje säga, att mer än en sådan flicka fått kraft att öfvervinna sina dåliga vanor eller sitt förvildade lynne och i en ordentligare plats med allvar bjuder till att fullgöra sina pligter.

Herberget var under år 1886 öppet i 337 dagar och lemnade herberge till 398 flickor i 3,894 dagar samt 1887 öppet hela året eller 365 dagar, under hvilken tid 441 flickor der hade bostad i tillsammans 3,265 dagar. I medeltal för hvarje år räknadt gör detta mellan 10 och 11 flickor för hvarje dag och mellan 8 och 9 dagar för hvarje flicka.

Af dessa 839 flickor ha 174 varit under 20 år, 455 mellan 20 och 30, 150 mellan 30 och 40 år samt 60 öfver 40 år gamla: och hafva 565 fått platser, deraf 242 genom herbergets bemedling, 1 återgått till den lemnade platsen, 33 hemrest, hvaraf 5 fått hjälp af herberget eller Federationens hjälpkomité, 14 intagits på sjukhus, 5 fått plats vid andra hem (3 vid hemmet för sjukliga tjenarinnor), 4 rest till Amerika, 1 öppnat egen affär, 34 skaffat sig annan bostad, en del af dessa ha fått stadigvarande arbete, 64 haft tillfälligt i staden såsom resande, 2 blifvit bortvisade för oordentligt uppförande, resten eller 115 lemnat herberget utan att vidare låta höra af sig; men då detta i synnerhet eger rum vid flyttningstiderna är antagligt, att största delen af dessa också erhållit plats. Beträffande födelseorten hafva 168 varit födde i Stockholms stad eller län, 85 i Kalmar stad och län, 70 i andra delar af Småland, 76 i Södermanland, 47 i Vermland, 39 i Västergötland och 40 i Östergötland, dernäst komma Blekinge, Nerike, Upland, Vestmanland, Öland, Norrland o. s. v. Från Finland ha vi haft 19, från Norge 3, från Frankrike 1, från Ryssland 1 och från Tyskland 1.

De unga landflickorna röna stor efterfrågan vid herberget. Jag förmodar därför, att så äfven är förhållandet vid kommissionskontoren. Då dessa unga flickor ofta visa en bedröflig brist på duglighet och ordning, skulle det i sanning vara en god hjälp för dem vid ankomsten hit, om de på sina

hemtrakter hade fått någon praktisk undervisning i vanliga hushållssysslor. Mindre hushållsskolor, litet hvarstädes i landsorten, skulle därför vara af obestriddligt stor nytta. Emellertid kan man ju icke öfverallt få sådana till stånd; men hvad som skulle kunna göras i alla delar af landet det vore, att privata familjer toge sig an en eller annan af de flickor, som vore dem närmast och låte dem i sitt hem erhålla de första begreppen om ett ordentligt arbete »inomhus». Detta vore ju i det stora hela icke någon så stor uppoffring från familjens sida, men skulle vara af utomordentligt stor nytta för de unga och rädda många af dem från förderfvets väg, då de anlände till de stora städerna; ty okunniga, som de fleste af dem nu äro, tvingas de att åtaga sig platser der mycket »släp» förekommer, men der de tolt sakna ordningens inflytande. Och hvad som ökar det sorgliga i saken är, att den moraliska ståndpunkten på dessa »släp-platser» ofta nog är så bedröfligt låg, att den stackars flickan snart förvillas och tager farväl af sitt bättre jag.

I Oktober 1886 började vi lemna mat för hela dagen till flickorna. Dittills hade, såsom bekant, endast lemnats kaffe på morgonen. Ehuru herberget först med detta i full mening blef hvad det borde vara, ett »hem» för de derstädes boende flickorna, har jag likväl sedan någon tid, af ekonomiska skäl, måst afvika något från denna regim och lemnar numera endast mat för hela dagen till sådana, som äro alldeles i saknad af penningar, eller, till sådana som äro sjuka.

Vår lilla förening till beredande af sjukhjälp för tienstflickor, har under åren 86 och 87 forsatt sin verksamhet under så lyckliga omständigheter, att sjukhjälp endast behöft utdelas till 7 flickor med 30 kronor 75 öre. Kapitalet har under dessa år vuxit till 79 kronor.

Af herbergets kapital, 5,000 kronor, har uttagits 980 kronor. För återstoden 4,020 äro inköpta 4 st. 5 % obligationer. Den till herbergets förmån hösten 1886 ancrndade försäljningen inbringade något öfver 2,000 kronor. Äfven har herberget från bokhandlarfirman Loostrom & Co fått emottaga behållningen af en försäld bok, nära 900 kronor. Från fattigvården har under år 1887 erhållits ett bidrag af 300 kronor.

Herberget är sedan den 1 sislidne Oktober inrymdt i en ganska lämplig och treflig lokal: huset N:o 7 Klara östra Kyrkogata. Här ha vi temligen godt utrymme, isynnerhet som omsättningen är rask och vi i allmänhet icke få behålla flickorna många dagar. Men vi sakna tyvärr vid denna lägenhet en ganska viktig sak, nämligen tvättstuga — och badrum! Ett önskningsmål vore att en dag få herberget under eget tak och få egen tvättstuga. —

(Här följer inkomster och utgifter uppsummerrade).

Till sist beder jag att få utsäga ett varmt tack till alla — såväl vänner som den stora allmänheten — hvilka moraliskt eller ekonomiskt understödt herberget under dessa år. Deribland må särskildt nämnas den af hufvudstadens yngre läkare, som, allt sedan hösten 1886, afgiftsfritt lemnat herberget sjukvård.

Stockholm i Januari 1888.

Lina Nordwall.

Vid Reformföreningens i Göteborg senast afhållna sammanträde diskuterades frågan: *Bör kvinnan åtnjuta lika rättigheter med mannen i afseende på politisk och kommunal rösträtt och valbarhet?*

Såsom skäl till ett nekande svar å frågan anfördes:

Samtidigt med den materiella utvecklingen följde en tillbakagång af det poetiska i lifvet. Detta yttrade sig i upphäfvandet af de gränser, hvilka af gammalt och på bibelns grund funnits mellan könen, och hvarigenom hon går ifrån sitt kvinliga väsen, hvilket i motsats till mannens är ljft och harmoniskt; hon verkar upplyftande genom sin skönhet, mildhet och aningsförmåga, men dessa egenskaper tillförsäkra henne ej framgång på det offentliga området.

Med utvidgade rättighet borde följa skyldigheter, och dessa senare kan hon ej fullgöra, ty hon är olämplig till riksdags- och kommunalrådsledamot samt till krigare. Denna art af verksamhet skulle ej verka förädlande på henne, hvilket deremot hennes deltagande i välgörande och fromma stiftelser, der hjertat få råda, skulle göra. Man hade ock att befara, att om kvinnor finge deltaga i politiska val, olika åsigtger mellan man och hustru skulle göra sig gällande.

Den ogifta kvinnans förnämsta sträfvanne borde gå ut på att skaffa sig en man, ty blefve hon gift, skulle hon egna sig åt detta kall och ej bry sig om politiken, hvilken är något absurdt för henne i allmänhet. Deltagandet i möten och diskussioner skulle göra henne nervös.

Då kvinnan är mera konservativ än mannen, skulle det konservativa elementet vinna i styrka, genom kvinnans politiska rösträtt. Det liberala partiet i England hade motsatt sig kvinnans invärande i parlamentet på den grund, att hon är för obekant med de politiska förhållandena samt har allt för inskränkt synkrets. Hon är derföre lämplig inom det kommunala området, samt i hvad som rör sjukvård och skolväsen. Det vore derföre önskvärdt, om hon på dessa områden finge med mannen likställda rättigheter, men ej på det politiska.

Å andra sidan framhölls,

att om det vore en sanning, att man och hustru hade olika politiska åsigtger, borde hon lika väl som han hafva rätt att få sina representerade. Till hvarje människas naturliga rättighet hör rätten att deltaga i statens utveckling i den mån, hvar och en är lämplig. Inga skäl förefinnas, som tala för, att kvinnan är derföre mindre kvalificerad än mannen. Att kvinnans kallelse vore att verka i hemmet borde ej utgöra ett hinder för hennes medborgerliga arbete. Är det en sanning, att kvinnan vore mild, kärleksfull och fredsälskande, vore detta blott ytterligare skäl för henne att få rätt deltaga i lagstiftningen för att der göra dessa egenskaper gällande. Detta skulle ej göra henne okvinlig, så vida man ej vill påstå, att allt hvad kvinnan företager utom hemmet är »okvinligt». Kvinlighet är dessutom ett ännu outrodt begrepp. Förefunnas ej heller skäl frukta, det kvinnan skulle dragas från husliga bestyr, ty för det första finnes en stor del ogifta kvinnor, och för det andra har den gifta kvinnan i allmänhet hemmet så kärt, att hon ej försummar det för politiken. Och om så vore, är det att föredraga framför många af de anledningar, af hvilka hemmet nu försummas, t. ex. besökande af läsemöten. Lika litet föreligger bevis derför, att kvinnan är mindre lämplig än mannen för offentliga

värf. Vore svårt utstaka gränsen för mannens och kvinnans olikhet på det intellektuella området. En i framtiden vunnen erfarenhet får här bli afgörande. Från rättvisans synpunkt kunde ej kvinnan nekas politisk rösträtt. England vore i denna fråga ingen auktoritet, ej heller bibeln. Vi lefva ej nu i gamla testamentets tid. Sedan dess har, glädjande nog, framåtskridande egt rum.

Hvad kvinnans politiska omogenhet beträffar, skall endast egandet och begagnandet af medborgerliga rättigheter bibringa henne nödiga politiska intressen och insigtger.

I meningsutbytet deltog sju talare, hvaraf en uppträdde som motståndare till kvinnans politiska och kommunala rösträtt och valbarhet, en för rättighet för kvinnan till kommunal rösträtt och valbarhet, samt fem för kvinnans likställighet med mannen i berörda hänseende.

Mötet beslöt, att den uppställda frågan skulle med ja besvaras.

Kyrka invigd af en kvinna. Den protestantisk-metodistiska församlingen i Canton, Kas., har uppfört en vacker kyrka och inbjöd frkn Annie H. Shaw att inviga densamma. De framstälde likaledes den förfrågan till henne, huruvida hon kunde ävägbirga 500 dollar till betäckande af den skuld, hvari kyrkan häftade. Frkn Shaw svarade, att hon icke hade någon erfarenhet i konsten att samla pengar, men hon skulle göra, hvad hon kunde.

I öfverensstämmelse med detta löfte, började hon sitt tal med den anmärkning, att hon icke skulle gifva en vän en gåfva, som icke var betalt och tyckte derföre, att församlingen hellre borde klarera de 500 dollar, innan de gafve Gud kyrkan. Församlingen betalade, hvarefter frkn Shaw invigde den.

Till redaktionen insänd literatur, tidningar och tidskrifter.

Le Devoir N:r 497. — La voix du Peuple N:r 208. — The Woman's Journal N:r 8. — Finsk Tidskrift N:r 3. — Nylände' 4—5 häfte. — Ny Jord. 14 Dags Skrift för Literatur, Videnskab og Kunst. — Sedlighetsvännen N:r 4. — Idun N:r 11. — Hemvännen N:r 6. — Svensk Läraretidning N:r 11—12. — Sanningsökaren N:r 3. — Tidning för trädgårdsodlare N:r 2 & 3 innehåller bl. a.: »Framställning af dessertviner af åtskilliga fruktslag.

Böcker:

Karl af Valois. Tragisk skuespil på vers i tre akter af Adolf Langsted. Brödr. Salmonsens forlag.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING:

Alb. S.—: En tidens sjukdom i belysning af tidens diktning. — Eva Wigström: Drifved. — Hilma Strandberg: Några ord om »Bondfolk», af Johan Lindström (Saxon). — Utdrag ur den katolske prestens Felicité Robert de la Mennais arbete: En troendes ord. — Förbättrad tillgång till sjukhjälp. — När och Fjärran.

Distribueras af WETTERGREN & KERBER, Göteborg.